

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Β΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:
Ομήρου *Ιλιάδα*, Η 206-315

Τίτλος:
«*Αίας*»

ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΥΜΑΡΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Αίας

Δημιουργός

Μαρία Τσούμαρη

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Αύγουστος 2014

Διδακτική / θεματική ενότητα

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία από μετάφραση, Ιλιάδα Η 206-315

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο/ ιστοσελίδα τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Προϋπόθεση για την υλοποίηση του συγκεκριμένου σεναρίου είναι να έχει προηγηθεί η διδασκαλία της σκηνής της μονομαχίας Αίαντα-Έκτορα (Η 206-315). Καλό επίσης θα ήταν να γνωρίζουν οι μαθητές το επεισόδιο Γλαύκου-Διομήδη (Ζ 119-236) και την ανταλλαγή τιμητικών δώρων μεταξύ τους. Ο διδάσκων θα πρέπει επίσης να έχει αναρτήσει στο ιστολόγιο του μαθήματος τα Φύλλα Εργασίας, ώστε να έχουν πρόσβαση σε αυτά οι μαθητές και να μπορούν να αποθηκεύουν εκεί τις εργασίες τους.

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτείται σε επίπεδο υλικοτεχνικής υποδομής:

α) η ύπαρξη διαδραστικού πίνακα στην αίθουσα διδασκαλίας με σύνδεση στο διαδίκτυο ή εναλλακτικά προβολικό μηχάνημα που να συνδέεται με φορητό υπολογιστή, β) η χρησιμοποίηση του εργαστηρίου πληροφορικής με πρόσβαση στο διαδίκτυο ή εναλλακτικά η χρήση τεσσάρων τουλάχιστον φορητών υπολογιστών συνδεδεμένων με το διαδίκτυο στην αίθουσα διδασκαλίας.

Οι μαθητές πρέπει να είναι μυημένοι σε ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες. Επίσης να είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση λογισμικών κειμενογράφου (Word), παρουσίασης (PowerPoint, Windows live movie maker κ.λπ.) και νοητικού χάρτη ([Free mind](#), [Text2mindmap](#)) καθώς και με τη χρήση ιστολογίων.

Στη διάρκεια της εφαρμογής, ο ρόλος του διδάσκοντα είναι συμβουλευτικός και εμπνευστικός, ενώ οι μαθητές καλούνται να αυτενεργήσουν και να πάρουν πρωτοβουλίες.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο αποτελεί πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

|—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν σενάριο στοχεύει, με αφορμή την «ευγενέστερη μονομαχία της Ιλιάδας» (Μαρωνίτης), αυτή μεταξύ Έκτορα και Αίαντα στη ραψωδία Η, να προσεγγίσουν οι μαθητές τη μορφή του Αίαντα σε συνάρτηση με άλλους κεντρικούς ήρωες του τρωικού κύκλου με δραστηριότητες που θυμίζουν κυνήγι θησαυρού. Πιο συγκεκριμένα να ερευνήσουν το διαθέσιμο σχετικό με τον Αίαντα ψηφιακό εικαστικό υλικό (ο ήρωας ήταν δημοφιλές θέμα απεικόνισης σε αγγειογραφίες κ.λπ.), να ταυτίσουν τις απεικονίσεις με συγκεκριμένες σκηνές του τρωικού μύθου με αναφορές στην ιλιαδική και στη σοφόκλεια αφήγηση και ευρύτερα στα κύκλια έπη, να ερμηνεύσουν την επιλογή και τη δημοφιλία των αντίστοιχων περιστατικών. Τέλος καλούνται να υποδυθούν τον Αίαντα, να συνθέσουν και να εκφωνήσουν τον λόγο με τον οποίο ο ήρωας εκθέτοντας την προσφορά του στον τρωικό πόλεμο διεκδικεί τα όπλα του Αχιλλέα και προσπαθεί να πείσει τους Αχαιούς να τον ψηφίσουν στην Κρίση των όπλων.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Ο Αίαντας, «των Αχαιών ο πύργος» (Η 211), από τους σημαντικότερους ιλιαδικούς ήρωες, παρουσιάζει παραλληλίες με τα δυο κορυφαία πρόσωπα του τρωικού μύθου, τον Αχιλλέα και τον Έκτορα.

Η κλήρωση του Αίαντα να μονομαχήσει με τον Έκτορα «που τον τρομάζουν όλοι» (Η 112) κάνει ακόμη πιο εμφανή την παραβολή του με τον Αχιλλέα, ως alter ego του, με τον οποίο, άλλωστε, τον συνδέουν και συγγενικοί δεσμοί (είναι ξάδελφος και φίλος του (Ι 642)). Η μονομαχία (Η 206-315) διακόπτεται με τον ερχομό της νύχτας και η ισοπαλία της επισφραγίζεται με την ανταλλαγή φιλοφρονητικών λόγων και δώρων (αντίστοιχη κατάληξη με την μονομαχία Γλαύκου-Διομήδη στη Ζ). Ωστόσο ήδη στους στ. 290-292 προαναγγέλλεται η επανάκαμψη των δυο ηρώων στην «μάχης τον αγώνα». Πραγματικά οι λόγες και τα λόγια τους διασταυρώνονται

επανελημμένα στις ραψωδίες Ν, Ξ, Ο, καθώς ο Αίας, συσπειρώνοντας γύρω του τους καταβεβλημένους Αχαιούς, προβάλλεται ως ο κατεξοχήν –απόντος του Αχιλλέα – αντίπαλος του Έκτορα. Ο Αίαντας είναι ο μόνος, εκτός του Αχιλλέα, που βγάζει, προσωρινά, εκτός μάχης τον Έκτορα (Ξ 409-439). Είναι χαρακτηριστικό πως στην Ιλιάδα ο Έκτορας μονομαχεί, πέρα από τον Αίαντα, μόνο με τον Πάτροκλο και τον Αχιλλέα. Είναι επίσης χαρακτηριστική η θέση των πλοίων του Αίαντα και του Αχιλλέα στη διάταξη του Αχαϊκού στρατοπέδου «*ακρινά τα πλοία τους εστήσαν, /θαρρώντας εις την ρώμην τους και εις την ανδραγαθίαν*» (Λ 8-9). Ο Αίαντας σήκωσε το πτώμα του Αχιλλέα και το μετέφερε ασκύλευτο στο αχαϊκό στρατόπεδο και αυτός διεκδίκησε τα όπλα του στην «κρίση των όπλων» έναντι του Οδυσσέα.

Η παραβολή του Αίαντα με τον αντίπαλο πόλο του τρωικού στρατοπέδου, τον Έκτορα, δεν περιορίζεται μόνο στις ισόπαλες πολεμικές αναμετρήσεις τους αλλά και στον μοιραίο ρόλο που έπαιξαν τα τιμητικά αλλά «*άδωρα*» δώρα της μονομαχίας τους (Σοφοκλή, *Αίας*, στ. 665).

Οι μαθητές της Β΄ Γυμνασίου γνωρίζουν τον Αίαντα μόνο από την τειχοσκοπία (Γ 226-229) και από τη μονομαχία του με τον Έκτορα (Η 206-315), και μάλιστα αποκομμένη από το ευρύτερο κειμενικό πλαίσιο της (συμφωνία Αθηνάς-Απόλλωνα – πρόκληση Έκτορα – αμηχανία Αχαιών – ονειδισμοί Μενέλαου και Νέστορα – κλήρωση). Η συμμετοχή του στην πρεσβεία προς τον Αχιλλέα και η πολεμική του δράση στο ιλιαδικό έπος περιορίζονται σε συνοπτικές αναφορές στις περιλήψεις των ραψωδιών του σχολικού εγχειριδίου, που συνήθως δεν εντάσσονται λειτουργικά στη διδασκαλία. Ενώ η εξω-ιλιαδική του δράση, η κρίση των όπλων και η αυτοκτονία του δεν θίγονται καθόλου, αν και θα αποτελέσουν προαπαιτούμενα για την προσέγγιση της μορφής του Τεύκρου στην *Ελένη* του Ευριπίδη που θα διδαχθούν στην Γ΄ Γυμνασίου. Με αφορμή, λοιπόν, τη μονομαχία Έκτορα και Αίαντα στη ραψωδία Η, επιχειρείται η προσέγγιση του μυθικού Αίαντα στην ιλιαδική και τη σοφόκλεια αφήγηση και ευρύτερα στον τρωικό κύκλο. Μάλιστα, καθώς ο μύθος του Αίαντα αποτελεί δημοφιλές εικονογραφικό θέμα, οι μαθητές καλούνται να τον

ανασυνθέσουν, εν είδει παζλ, χρησιμοποιώντας εκ παραλλήλου λογοτεχνικές και εικαστικές ψηφίδες, διαθέσιμες σε αφθονία στο διαδίκτυο.

Το σενάριο στηρίζεται στη θεωρία της ζώνης επικείμενης ανάπτυξης (Vygotsky L. S., 1978) και τις Αρχές της Μάθησης Μέσω Σχεδιασμού (Kalantzis, & Cope, 2008), καθώς οι μαθητές καλούνται μέσα από ομαδικές δραστηριότητες, που αξιοποιούν τις ατομικές και προάγουν τις συνεργατικές τους δεξιότητες, όχι απλά να καταναλώσουν τη γνώση, που προσφέρεται άφθονη μέσα σε ψηφιακά περιβάλλοντα, αλλά να τη μετασχηματίσουν, να την αναπλαισιώσουν και να δημιουργήσουν οι ίδιοι νέους ψηφιακούς πόρους. Αξιοποιεί τους πολυγραμματισμούς (Kress G. 2000, Kress G. & T. van Leeuwen 2001) και στο πλαίσιο του ρόμβου της γλωσσικής εκπαίδευσης (Κουτσογιάννης Δ. 2012) στοχεύει στην ανάπτυξη των μαθητών ως κριτικών υποκειμένων.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- Να κατανοήσουν την πιθανή διαφοροποίηση στην ερμηνεία μιας συμπεριφοράς ή ενός γεγονότος, όταν εξετάζεται μεμονωμένα και όταν συνεκτιμάται με δεδομένα (πριν και μετά) που δίνουν σφαιρικότερη εικόνα των πραγμάτων.
- Να συνειδητοποιήσουν τον ρόλο της «τιμής» ως κοινού παρονομαστή στις προσωπικές επιλογές δράσης των ομηρικών ηρώων.
- Να εκτιμήσουν τον φόβο όχι ως απόδειξη δειλίας αλλά ως συστατικό γενναιότητας.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- Να ανασυνθέσουν τον μύθο του Αίαντα και να εκτιμήσουν τη θέση του στον τρωικό κύκλο.

- Να προσεγγίσουν μέσα από ψηφιακές συλλογές και να «αναγνώσουν» την εικαστική αποτύπωση του μύθου από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας.
- Να εκτιμήσουν τον λειτουργικό ρόλο του οπτικού υλικού μέσα σε πολυτροπικά κείμενα.
- Να παρατηρήσουν τη δομή των σύντομων κειμένων που τεκμηριώνουν, περιγράφουν και ερμηνεύουν εικαστικό υλικό σε ψηφιακές συλλογές και να δημιουργήσουν και οι ίδιοι αντίστοιχα κείμενα.
- Να συνειδητοποιήσουν την σημασία των τεκμηρίων – αναφορά σε συγκεκριμένα στοιχεία ή γεγονότα – στη σύνθεση κειμένων επιχειρηματολογίας.
- Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της υιοθέτησης κατάλληλου ύφους, ανάλογου με το ήθος του, στην ανάπλαση του λόγου ενός προσώπου.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να εξοικειωθούν με τη χρήση των ψηφιακών πόρων για τα ομηρικά έπη που διατίθενται από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας και άλλες αρχαιογνωστικές πηγές.
- Να χρησιμοποιούν λογοτεχνικά κείμενα και εικαστικά έργα ως πηγές άντλησης πληροφοριών για συγκεκριμένο θέμα, να τις αποτιμούν κριτικά, να τις συνδυάζουν και να καταλήγουν σε αιτιολογημένα συμπεράσματα.
- Να προσεγγίζουν και να ερμηνεύουν οπτικό υλικό και να το εντάσσουν λειτουργικά μέσα σε πολυτροπικά κείμενά τους.
- Να ανασυνθέτουν με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία το πορτραίτο ενός ήρωα, το ήθος και τον λόγο του.
- Να συντάσσουν κείμενα επιχειρηματολογίας και να τα εκφωνούν μπροστά σε ακροατήριο.
- Να συνεργάζονται αποτελεσματικά μεταξύ τους.

Διδακτικές πρακτικές

Με αυτό το σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να ασκηθούν στη συνεργατική μάθηση, καθώς όλες οι προβλεπόμενες δραστηριότητες είναι ομαδικές.
- Να εμβαθύνουν στην ανθρώπινη ψυχολογία μέσα από την ενσυναίσθηση και να εμπλακούν στη γνωστική διαδικασία βιωματικά.
- Να αυτενεργήσουν και να καλλιεργήσουν την ερευνητική τους διάθεση, μέσα από την αναζήτηση, την κατανόηση, την ερμηνεία και τον συνδυασμό των πληροφοριών.
- Να πειραματιστούν με τη σύνθεση και εκφώνηση λόγου πειθούς.
- Να καλλιεργήσουν επικοινωνιακές δεξιότητες και να πειραματιστούν με τη διαχείριση εξωγλωσσικών κωδίκων επικοινωνίας.
- Να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους στις ΤΠΕ.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία στη σύνταξη της συγκεκριμένης διδακτικής πρότασης αποτέλεσε το πλούσιο και άρτια δομημένο εικαστικό υλικό της ιστοσελίδας [Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, και άλλων αρχαιογνωστικών πόρων, που παρέχουν τη δυνατότητα να αξιοποιηθεί η δύναμη της εικόνας στη διδασκαλία του ιλιαδικού έπους. Οι μαθητές δείχνουν έντονο ενδιαφέρον, όταν καλούνται να σχολιάσουν οπτικό υλικό και αυτή την προθυμία τους εκμεταλλεύεται το παρόν σενάριο επιδιώκοντας να τους κινητοποιήσει να ανασυνθέσουν τον μύθο του Αίαντα συνδυάζοντας την τέχνη με τη λογοτεχνία.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο επιδιώκει να καλύψει διδακτικούς στόχους της ενότητας, όπως αναφέρονται [στο βιβλίο του εκπαιδευτικού, σ. 90-1](#), ιδίως τον 2^ο, 3^ο και 5^ο αλλά και ευρύτερους στόχους. Ειδικότερα, επιδιώκει:

- Να γνωρίσουν τον Αίαντα μέσα στην ιλιαδική αφήγηση και τη σχέση του με τους σημαντικότερους ήρωες του έπους, Έκτορα και Αχιλλέα. Να απολαύσουν και να εκτιμήσουν την περιγραφική και την ηθογραφική ικανότητα του ποιητή (2^{ος} στόχος).
- Να παρακολουθήσουν την μετα-ιλιαδική εξέλιξη του μύθου του Αίαντα και την αξιοποίησή του από την τραγωδία.
- Να προσεγγίσουν και να αποκωδικοποιήσουν την εικαστική αξιοποίηση του μύθου του Αίαντα από την αρχαιότητα ως τη νεότερη εποχή.
- Να κατανοήσουν την αξία της τιμής και της πολεμικής αρετής στην ομηρική εποχή (3^{ος} στόχος).
- Να επισημάνουν τη στάση του ποιητή ανάμεσα στους δυο αντιμαχόμενους (5^{ος} στόχος).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η διδακτική πρόταση στοχεύει να εξοικειωθούν οι μαθητές με τη χρήση των ψηφιακών «Πόρων για τα ομηρικά έπη» και του «Ανθολογίου» που διατίθενται από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, του «Μικρού Απόπλου» και άλλων αρχαιογνωστικών διαδικτυακών τόπων. Επίσης οι ΤΠΕ αξιοποιούνται για την παραγωγή και ανάρτηση νέου ψηφιακού υλικού από τους μαθητές.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ομήρου *Ιλιάδα*: [Η 206-315](#).

Περίληψεις των ραψωδιών [Ν](#), [Ξ](#) και [Ο](#).

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Ομήρου *Ιλιάδα*: [Λ 3-9](#) , [Ν 802 -837](#) , [Ξ 388-441](#) , [Ο 405-418](#) και [Ο 703-746](#).

Σοφοκλή *Αίας*, [645-665](#) [πηγή: Μτφρ. Θ. Κ. Στεφανόπουλος. *Ανθολογία Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας*. Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

[«Το ξίφος και ο ζωστήρ»](#) [πηγή: Άρθρο του Δ. Ν. Μαρωνίτη στις 14/12/2008. Εφημερίδα Το Βήμα (International Edition)].

[Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#) [πηγή: Πόροι για την Ελληνική Γλώσσα. Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία. Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

[Κύκλια έπη](#) [πηγή: Πόροι για την Ελληνική Γλώσσα. Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία. Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

[Έκτορας: Δράση στον πόλεμο, τακτική και ήθος](#) [πηγή: Μορφές και Θέματα της Αρχαίας Ελληνικής Μυθολογίας. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία. Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

[Είδη αγγείων](#) [πηγή: Αγγεία].

[Ελληνικός Πολιτισμός. Τα είδη των αγγείων](#) [πηγή: «Ελληνικός Πολιτισμός»: Ιστοχώρος του Γ. Παπαθανασίου – Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

[Τα υπόλοιπα στον Άδη, σε κείνους κάτω θα τα πω. Η αυτοκτονία του Αίαντα στην αρχαία ελληνική εικονογραφία. Από τον Όμηρο και τον Σοφοκλή ως τον Καβάφη](#) [πηγή: Lifo. 20/12/2012].

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Α΄ Φάση

(Δύο διδακτικές ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής και μία διδακτική ώρα στην αίθουσα του τμήματος με διαδραστικό πίνακα ή προβολικό μηχάνημα με σύνδεση στο διαδίκτυο).

Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες των τεσσάρων έως πέντε ατόμων, ανοίγουν τα Φύλλα εργασίας που βρίσκονται αναρτημένα στο ιστολόγιο του μαθήματος και τα επεξεργάζονται.

Γενικός στόχος της φάσης αυτής είναι οι μαθητές εκμεταλλευόμενοι ψηφιακούς πόρους να αποκτήσουν συνολικότερη εικόνα της σκηνης της μονομαχίας Αίαντα-Έκτορα, να αντιληφθούν ευρύτερα το σχέδιο του ποιητή στις ενδιάμεσες ραψωδίες ως την Π σε συνάρτηση με τη δράση του Αίαντα και να γνωρίσουν τη σχετική με τον ήρωα εξέλιξη στα κύκλια έπη.

Κάθε Φύλλο Εργασίας ξεκινά με ένα αρχικό ερώτημα (αποτυπώνεται με έντονα στοιχεία) που σχετίζεται με το κείμενο της μονομαχίας Αίαντα-Έκτορα. Για την απάντησή του οι μαθητές παραπέμπονται και σε άλλα αποσπάσματα του ιλιαδικού έπους ή της σοφόκλειας τραγωδίας *Αίας* καθώς και σε εικαστικό υλικό διαθέσιμο στους «Πόρους για τα ομηρικά έπη» του Κέντρου Ελληνικής γλώσσας ή σε άλλες δικτυακές πηγές. Οι μαθητές καλούνται να συνεκτιμήσουν τα στοιχεία, να διευρύνουν τον προβληματισμό τους με συμπληρωματικά ερωτήματα και να συνθέσουν μια πολυτροπική παρουσίαση (σε λογισμικό της επιλογής τους) με την εκτίμησή τους για τη δράση του Αίαντα και τις σχέσεις του με άλλους ήρωες στον τρωικό μυθικό κύκλο.

Ειδικότερα:

Το [Φύλλο Εργασίας Α1](#), ξεκινώντας από το ερώτημα του σχολικού εγχειριδίου «αν μεροληπτεί ο ποιητής υπέρ κάποιου από τους δυο ήρωες», ζητά από τους μαθητές να απαντήσουν λαμβάνοντας υπόψη αρχικά τα στοιχεία που δίνονται στο απόσπασμα του σχολικού εγχειριδίου (Η 206-315) και τις εικαστικές αποτυπώσεις της μονομαχίας. Κατόπιν να συνεκτιμήσουν στην απάντησή τους τα όσα προηγήθηκαν της μονομαχίας στην ιλιαδική αφήγηση, διευρύνοντας έτσι την εικόνα και συνειδητοποιώντας πως το γεγονός ότι κανείς από τους Αχαιούς στην αρχή της Ραψωδίας Η δεν τολμά να αντιπαρατεθεί με τον Έκτορα, παρά μόνο μετά τις οργισμένες κατηγορίες του τραυματία Μενέλαου και τους ονειδισμούς του Νέστορα εμφανίζονται εννέα υποψήφιοι, εξισορροπείται με την προμοδότηση του Αίαντα κατά την περιγραφή της μονομαχίας.

Τέλος καλούνται να γίνουν αρχαιολόγοι και να περιγράψουν ένα καινοφανές αγγείο με παράσταση σχετική με την μονομαχία Αίαντα-Έκτορα. Στην ουσία ζητείται να προτείνουν οι ίδιοι την δική τους εικαστική αποτύπωση της μονομαχίας.

Το [Φύλλο Εργασίας Α2](#), ξεκινώντας από ένα ερώτημα πρόβλεψης «αν ο Αίαντας και ο Έκτορας μετά τη μονομαχία τους στην Η ραψωδία θα έρθουν ξανά αντιμέτωποι ο ένας με τον άλλο», ζητά από τους μαθητές αρχικά να ανιχνεύσουν προοικονομία της εξέλιξης στο απόσπασμα του σχολικού εγχειριδίου (Η 206-315) και σε εικαστικές αποτυπώσεις αντιπαράθεσης των δύο ηρώων. Κατόπιν καλούνται να συνεκτιμήσουν τις περιλήψεις των ενδιάμεσων ραψωδιών και επιλεγμένα ιλιαδικά αποσπάσματα λεκτικής και πολεμικής αντιπαράθεσης των δύο ηρώων, που αναδεικνύουν τον χαρακτήρα, την πολεμική αρετή του Αίαντα και την καθοριστική συμβολή του στην αντίσταση των Αχαιών έναντι των Τρώων. Έτσι αποκτούν συνολικότερη εικόνα όχι μόνο της δράσης του Αίαντα αλλά και του ομηρικού έπους γενικότερα, καθώς στην ουσία εντάσσονται λειτουργικά στη διδασκαλία οι περιλήψεις των ενδιάμεσων ραψωδιών μέχρι την Πατρόκλεια.

Το [Φύλλο Εργασίας Α3](#), ξεκινώντας από το ερώτημα «γιατί ο Αίαντας στην πρώτη κουβέντα που απευθύνει στον Έκτορα αναφέρεται στον Αχιλλέα», ζητά από τους μαθητές να ανιχνεύσουν τη σχέση και τις αντιστοιχίες ανάμεσα στους δυο ήρωες. Για τον λόγο αυτό συνεκτιμούν εικαστικές απεικονίσεις που αναφέρονται σε ιλιαδικά και μετα-ιλιαδικά επεισόδια των κύκλιων επών. Αναμένεται οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν την προβολή του Αίαντα ως «αναπληρωτή» του Αχιλλέα και συνεχιστή της πολεμικής του δράσης. Αν επισημάνουν τη σχέση που έχουν με το θέμα και οι αγγειογραφίες που αναφέρονται στην κρίση των όπλων, μπορούν να προχωρήσουν τον παραλληλισμό των δυο ηρώων και σε επίπεδο ήθους. Ο διδάσκων, αν το κρίνει απαραίτητο, μπορεί να τους βοηθήσει θέτοντάς τους ερωτήματα που αναδεικνύουν την ευαισθησία των δύο ηρώων στο θέμα της τιμής και της προσωπικής αξιοπρέπειας που τους οδήγησε σε μοιραίες αποφάσεις. Διαφορετικά αυτό θα γίνει αντικείμενο επεξεργασίας στην επόμενη φάση.

Το [Φύλλο Εργασίας A4](#), ξεκινώντας από το ερώτημα «πώς αιτιολογεί ο Έκτορας την πρότασή του να ανταλλάξουν δώρα με τον Αίαντα τερματίζοντας την μονομαχία τους», ζητά από τους μαθητές να ανιχνεύσουν μέσα από εικαστικές αποτυπώσεις και αποσπάσματα από τη σοφοκλεία τραγωδία *Αίας* τη σχέση και τις αντιστοιχίες ανάμεσα στους δυο ήρωες, εστιάζοντας στο τραγικό τέλος των δυο πρωταγωνιστών της μονομαχίας της 7ης ιλιαδικής ραψωδίας και τον ρόλο που παίζουν σε αυτό τα τιμητικά αλλά «άδωρα δώρα», όπως τα χαρακτηρίζει ο Σοφοκλής.

Σε επόμενη ώρα στη σχολική αίθουσα οι εργασίες των ομάδων ανακοινώνονται στην ολομέλεια. Οι μαθητές αυτοαξιολογούνται (προφορικά) ως προς τη συμμετοχή τους στη συνεργατική διαδικασία και αξιολογούνται από τους συμμαθητές τους και τον διδάσκοντα με βάση την ορθολογική επεξεργασία των δεδομένων τους, την τεκμηρίωση του προβληματισμού τους και την επιμέλεια της μορφής της παρουσιάσής τους. Οι μαθητές, αν χρειαστεί, επιφέρουν βελτιώσεις στις παρουσιάσεις τους με βάση τις επισημάνσεις των συμμαθητών τους και τις αναρτούν τέλος στην ιστοσελίδα του μαθήματος.

Ως Άσκηση Αξιολόγησης, που ελέγχει την προσοχή των μαθητών κατά την παρουσίαση των εργασιών των συμμαθητών τους, τον βαθμό κατανόησης της όλης δραστηριότητας και λειτουργεί προπαρασκευαστικά για τη δραστηριότητα της επόμενης φάσης θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί:

A) Η σύνθεση ενός σύντομου κειμένου ηθογράφησης του Αίαντα με εκφώνηση «Να αποδώσετε τον χαρακτήρα του Αίαντα με βάση τα λόγια και τη δράση του». Οι μαθητές στην περίπτωση αυτή εργάζονται κατά ομάδες.

B) Εναλλακτικά, η κατασκευή ενός εννοιολογικού χάρτη ([Free mind](#), [Text2mindmap](#) ή χειρόγραφου) που να αποτυπώνει σχηματικά την πορεία του Αίαντα στον τρωικό μυθικό κύκλο και τις αντιστοιχίες του με τον Αχιλλέα και τον Έκτορα. Στην περίπτωση αυτή η τάξη λειτουργεί ως ολομέλεια και μπορεί να αξιοποιηθεί ο διαδραστικός πίνακας της αίθουσας ή υπολογιστής συνδεδεμένος με προβολικό μηχάνημα.

Αν δεν υπάρχει χρόνος για Άσκηση Αξιολόγησης, ο διδάσκων φροντίζει με προφορική συζήτηση να προκαλέσει συζήτηση για τη δημοφιλία του μύθου του Αίαντα στις αρχαίες αγγειογραφίες. Και μέσω αυτής να εστιάσουν οι μαθητές στην προσωπικότητα του Αίαντα, και στην ευαισθησία του ήρωα (και της αρχαίας κοινωνίας) στο θέμα της «τιμής». Ανάλογα με την ωριμότητα της τάξης μπορούν να θιγούν και θέματα οπτικής γωνίας και επιλογών στην εικαστική αποτύπωση του μύθου.

Β΄ Φάση

(3 διδακτικές ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής και στην αίθουσα του τμήματος). Οι ομάδες των μαθητών αναδιαρθρώνονται, ώστε οι νέες που θα προκύψουν να περιλαμβάνουν ένα τουλάχιστον μέλος από τις ομάδες της προηγούμενης φάσης. Οι μαθητές ανοίγουν το Κοινό Φύλλο Εργασίας Β από το ιστολόγιο του μαθήματος και το επεξεργάζονται.

Το [Κοινό Φύλλο Εργασίας Β](#) προβλέπει μια βιωματική προσέγγιση στον μύθο καθώς οι μαθητές καλούνται να υποδυθούν τον Αίαντα σε μια από τις κορυφαίες στιγμές της ζωής του, όταν χρειάζεται να υπερασπιστεί στην ουσία τη θέση του στο αχαϊκό στρατόπεδο και να διεκδικήσει αντίστοιχη τιμή. Αποστολή τους είναι να συνθέσουν και να εκφωνήσουν τον λόγο με τον οποίο ο ήρωας εκθέτοντας την προσφορά του στον τρωικό πόλεμο διεκδικεί τα όπλα του Αχιλλέα και προσπαθεί να πείσει τους Αχαιούς να τον ψηφίσουν στην Κρίση των όπλων.

Οι μαθητές συνεισφέρουν ο καθένας με τις πληροφορίες και την οπτική γωνία προσέγγισης του ήρωα που επεξεργάστηκαν στα Φύλλα Εργασίας της προηγούμενης φάσης. Έχουν επίσης στη διάθεσή τους, αναρτημένες στο ιστολόγιο, τις σχετικές παρουσιάσεις. Επανέρχονται στο θέμα της τιμής στην ομηρική εποχή και ξαναφέρνουν στη μνήμη τους την αγορά των Αχαιών και τη μίνη του Αχιλλέα για την προσβολή της προσωπικής του αξιοπρέπειας στην Α΄ ραψωδία και οδηγούνται σε αντίστοιχους παραλληλισμούς με συναισθήματα που ένιωσε ο Αίαντας. Έτσι κάθε ομάδα αποκτά συνολική εικόνα της δράσης και του ήθους του ήρωα, πριν επιχειρήσει

να αναπλάσει τον λόγο του. Ο διδάσκων μπορεί να επισημάνει διακριτικά στους μαθητές αυτή την πορεία δράσης, αν το κρίνει απαραίτητο. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται να συνειδητοποιήσουν τη σημασία των τεκμηρίων – αναφορά σε συγκεκριμένα στοιχεία ή γεγονότα – στη σύνθεση πειστικού λόγου. Στο κείμενό τους επιλέγουν λεξιλόγιο, ύφος και επιχειρήματα που συνάδουν με το ήθος του Αίαντα.

Κατά την εκφώνηση των λόγων οι εκπρόσωποι κάθε ομάδας οφείλουν να εκμεταλλευτούν και εξωγλωσσικούς κώδικες, για να ενισχύσουν την πειστικότητα των λεγομένων τους, να υιοθετήσουν δηλαδή αντίστοιχο ύφος, στάση σώματος, διαχείριση φωνής. Τέλος εν είδει αξιολόγησης γίνεται ψηφοφορία για τον πειστικότερο λόγο.

Ο διδάσκων, ανάλογα με το δυναμικό της τάξης, μπορεί να πυροδοτήσει με ερωτήσεις α) διερεύνηση του είδους των επιχειρημάτων που χρησιμοποιήθηκαν (συναισθηματικά, λογικά, επίκληση αυθεντίας), ή β) ευρύτερο προβληματισμό για τον αποτελεσματικότερο τρόπο διεκδίκησης του δικαίου, τόσο σε επίπεδο οργάνωσης της επιχειρηματολογίας όσο και σε επίπεδο επιλογών δράσης.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φάση Α

Φύλλο Εργασίας Α1

Ποιο είναι το αποτέλεσμα της μονομαχίας Αίαντα – Έκτορα και πώς αυτό κατοχυρώνεται; Μεροληπτεί ο Όμηρος υπέρ κάποιου ήρωα και γιατί κατά τη γνώμη σας;

Για να απαντήσετε στο ερώτημα:

Α) να στηριχτείτε στο ιλιαδικό κείμενο [H 206-315](#).

Β) να επισκεφτείτε τον ιστότοπο «[Πόροι για τα Ομηρικά έπη: Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#)» του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Στο ευρετήριο να επιλέξετε «Μονομαχία Αίαντα - Έκτορα», για να δείτε εικονογραφικό υλικό από αγγειογραφίες και άλλα εικαστικά έργα της αρχαίας και της νεότερης τέχνης. Να συγκρίνετε αυτό το υλικό με την ιλιαδική αφήγηση: Ποιες ειδικότερες σκηνές της μονομαχίας απεικονίζονται; Μεροληπτεί κάθε καλλιτέχνης υπέρ κάποιου ήρωα και τι αναδεικνύει με τις επιλογές του; Να αποτυπώσετε τις σκέψεις σας σε μια σχετική παρουσίαση (PowerPoint ή με άλλο λογισμικό της επιλογής σας, όπως το [Windows Live Movie Maker](#) κλπ).

Γ) να διαβάσετε τα αποσπάσματα από το έπος που προηγούνται της μονομαχίας (H 66-135 και 157-161) και να απαντήσετε ξανά στο ίδιο ερώτημα. Άλλαξε η οπτική των πραγμάτων με την προσθήκη των νέων στοιχείων; Να απαντήσετε τεκμηριώνοντας τη γνώμη σας σε μια οργανωμένη παράγραφο, την οποία θα προσθέσετε στην παρουσίασή σας.

Δ) υποθέστε πως σε μια αρχαιολογική ανασκαφή ανακαλύπτετε ένα περίτεχνο αρχαίο αγγείο με απεικόνιση της μονομαχίας του Αίαντα με τον Έκτορα: α) να το περιγράψετε με βάση το πρότυπο περιγραφής-σχολιασμού που ακολουθούν οι «Πόροι για τα ομηρικά έπη» και να το προσθέσετε στην παρουσίασή σας, β) να το ζωγραφίσετε.

Για τα είδη των αγγείων μπορείτε να επισκεφτείτε τις ιστοσελίδες:

- [Είδη αγγείων](#)
- [Ελληνικός Πολιτισμός, Τα είδη των αγγείων](#)).

Μετά την παρουσίαση της εργασίας σας στην ολομέλεια να την αναρτήσετε στο ιστολόγιο του μαθήματος.

Φύλλο Εργασίας Α2

Μετά την ανταλλαγή δώρων ο Γλαύκος και ο Διομήδης ([Ζ 119-236](#)) υπόσχονται στο εξής να μην πολεμήσουν μεταξύ τους. Ο Αίαντας και ο Έκτορας μετά τη μονομαχία τους στη ραψωδία Η πιστεύετε πως θα έρθουν ξανά αντιμέτωποι ο ένας με τον άλλο;

Για να απαντήσετε στο ερώτημα:

Α) να στηριχτείτε στο ιλιαδικό κείμενο [Η 206-315](#).

Β) να επισκεφτείτε τον ιστότοπο «[Πόροι για τα Ομηρικά έπη: Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#)» του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

Στο ευρετήριο να επιλέξετε τη λέξη κλειδί «Αίαντας» και να αναζητήσετε σχετικό υλικό από αγγειογραφίες και άλλα εικαστικά έργα της αρχαίας και της νεότερης τέχνης.

Γ) να διαβάσετε τις περιλήψεις των ιλιαδικών ραψωδιών [Ν, Ξ](#) και [Ο](#) και αντίστοιχα αποσπάσματα [Ν 802 -837](#), [Ξ 388-441](#), [Ο 405-418](#) και [Ο 703-746](#) και να συνδέσετε το εικονικό υλικό με αντίστοιχα επεισόδια του ομηρικού έπους.

Με βάση αυτά τα στοιχεία να δημιουργήσετε μια παρουσίαση (PowerPoint ή με άλλο λογισμικό της επιλογής σας π.χ. [Windows Live Movie Maker](#) κ.λπ.) για την πολεμική δράση του Αίαντα στην Ιλιάδα.

Μετά την παρουσίαση της εργασίας σας στην ολομέλεια να την αναρτήσετε στο ιστολόγιο του μαθήματος.

Φύλλο Εργασίας Α3

Γιατί ο Αίαντας στην πρώτη κουβέντα που απευθύνει στον Έκτορα αναφέρεται στον Αχιλλέα; Τι σχέση έχουν ο Αίαντας και ο Αχιλλέας και ποιες οι αντιστοιχίες ανάμεσα στους δυο ήρωες;

Για να απαντήσετε στο ερώτημα:

Α) να στηριχτείτε στο ιλιαδικό κείμενο [H 206-315](#) , [Λ 3-9](#) και στην περίληψη της ραψωδίας [I](#).

Β) να επισκεφτείτε τον ιστότοπο «[Πόροι για τα Ομηρικά έπη: Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#)» του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

Στο ευρετήριο να επιλέξετε τη λέξη κλειδί «Αίαντας» και να αναζητήσετε υλικό από αγγειογραφίες και άλλα εικαστικά έργα της αρχαίας και της νεότερης τέχνης που αναδεικνύουν τη σχέση του Αίαντα με τον Αχιλλέα και πιθανές αναλογίες τους (παραλληλίες). Σε τι συμπεράσματα σας οδηγούν;

Γ) να αναζητήσετε πληροφορίες για τη σχέση Αίαντα – Αχιλλέα στα [κύκλια έπη](#). Να συσχετίσετε το εικαστικό υλικό με αντίστοιχα επεισόδια των κύκλιων επών.

Με βάση αυτά τα στοιχεία να δημιουργήσετε μια παρουσίαση (PowerPoint ή με άλλο λογισμικό της επιλογής σας π.χ. [Windows Live Movie Maker](#) κ.λπ.) για τη σχέση του Αίαντα με τον Αχιλλέα και τις πιθανές αντιστοιχίες ανάμεσα στους δυο ήρωες.

Μετά την παρουσίαση της εργασίας σας στην ολομέλεια να την αναρτήσετε στο ιστολόγιο του μαθήματος.

Φύλλο εργασίας Α4

Πώς αιτιολογεί ο Έκτορας την πρότασή του να ανταλλάξουν δώρα με τον Αίαντα τερματίζοντας τη μονομαχία τους; Τι δηλώνουν αυτά τα δώρα για την τοποθέτηση του Έκτορα απέναντι στον Αίαντα; Ποιος είναι ο ρόλος των δώρων αυτών στη μετέπειτα μοίρα των δύο ηρώων;

Για να απαντήσετε στο ερώτημα:

Α) να στηριχτείτε στο ιλιαδικό κείμενο [Η 206-315](#).

Β) να λάβετε υπόψη σας την ιστοσελίδα [Έκτορας: Δράση στον πόλεμο, τακτική και ήθος](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

Γ) να επισκεφτείτε τον ιστότοπο [«Πόροι για τα Ομηρικά έπη: Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία»](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας:

1. Στο ευρετήριο να αναζητήσετε με ποιους άλλους ήρωες εμφανίζεται να μονομαχεί ο Έκτορας σε αρχαίες αγγειογραφίες (λήμμα μονομαχία Έκτορα). Ποιες από αυτές τις μονομαχίες περιγράφονται στην Ιλιάδα; Σε τι συμπεράσματα καταλήγετε για τη θέση του Αίαντα στον ιλιαδικό μύθο;

2. Στο ευρετήριο να επιλέξετε τις λέξεις κλειδιά «Αίαντας» και «Έκτορας» και να αναζητήσετε υλικό από αγγειογραφίες και άλλα εικαστικά έργα της αρχαίας και της νεότερης τέχνης που αναφέρονται στον θάνατο των δύο ηρώων και τον ρόλο που έπαιξαν σε αυτόν τα δώρα που αντάλλαξαν στην μονομαχία τους. Ενισχυτικά συμβουλευτείτε και το άρθρο [«Τα υπόλοιπα στον Άδη, σε κείνους κάτω θα τα πω - Η αυτοκτονία του Αίαντα στην αρχαία ελληνική εικονογραφία. Από τον Όμηρο και τον Σοφοκλή ως τον Καβάφη»](#).

Δ) να διαβάσετε τα αποσπάσματα από την τραγωδία του Σοφοκλή Αίας και να τα συνδυάσετε με το εικαστικό υλικό που επιλέξατε. Πώς σχολιάζουν τη χρήση των δώρων ο Αίαντας και ο Τεύκρος;

- Σοφοκλή *Αίας*, [645-665](#), μτφρ. Θ. Κ. Στεφανόπουλος
- Σοφοκλή *Αίας*, [1026-1034](#), μτφρ. Δ. Ν. Μαρωνίτης (θα τους βρείτε στο τέλος του σχετικού άρθρου).

Με βάση αυτά τα στοιχεία να δημιουργήσετε ένα πολυτροπικό κείμενο για τις παραλληλίες του Έκτορα και του Αίαντα. Να αποτυπώσετε τις σκέψεις σας σε μια σχετική παρουσίαση (PowerPoint ή με άλλο λογισμικό της επιλογής σας π.χ. [Windows Live Movie Maker](#) κ.λπ.).

Μετά την παρουσίαση της εργασίας σας στην ολομέλεια να την αναρτήσετε στο ιστολόγιο του μαθήματος.

Φάση Β΄

Κοινό Φύλλο Εργασίας Β

Α) Ταξίδι στην τέχνη

Να επισκεφτείτε τον ιστότοπο «[Πόροι για τα Ομηρικά έπη: Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#)» του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

Στο ευρετήριο να επιλέξετε τη λέξη κλειδί «Αίαντας» και να αναζητήσετε αγγειογραφίες με θέμα την «Κρίση των όπλων του Αχιλλέα» μεταξύ Αίαντα και Οδυσσέα. Να συζητήσετε μεταξύ σας: Πώς αποδίδεται εικαστικά η διεκδίκηση των όπλων από τον Αίαντα; Τι άλλο σχετικό με τα συναισθήματα του ήρωα διακρίνετε στις απεικονίσεις της σκηνής;

Β) Ταξίδι στο χωροχρόνο

Να μεταφερθείτε νοερά στο Αχαιικό στρατόπεδο αμέσως μετά τον θάνατο και την ταφή του Αχιλλέα, όταν η μητέρα του Θέτις ορίζει να πάρει τα όπλα του Αχιλλέα ο καλύτερος πολεμιστής. Δυο ήρωες τα διεκδικούν: ο Οδυσσέας και εσείς! Ναι, καλά το καταλάβατε, έχετε μεταμορφωθεί σε Αίαντα! Προσπαθήστε να μπειτε στην ψυχολογία του και να αποκτήσετε το ήθος του, όπως το γνωρίσατε στις δραστηριότητες της προηγούμενης φάσης.

Αποστολή σας:

1. Να συνθέσετε τον λόγο που θα εκφωνήσετε στη συνέλευση των Αχαιών επιχειρηματολογώντας για τη συμβολή σας στον δεκαετή πόλεμο και διεκδικώντας την τιμή που σας ανήκει, τα όπλα του Αχιλλέα!
2. Ένα μέλος της ομάδας σας να εκφωνήσει αυτόν το λόγο ενώπιον των «Αχαιών» συμμαθητών σας, ενισχύοντας την πειστικότητα των λεγομένων του με αντίστοιχο ύφος, στάση σώματος, διαχείριση φωνής.

Τέλος, να προχωρήσετε σε μυστική ψηφοφορία ανάδειξης του πειστικότερου Αίαντα όλων των ομάδων.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Α΄ Φάση

Το [Φύλλο Εργασίας Α1](#) θα μπορούσε να αποκοπεί από την Α΄ Φάση και να χρησιμοποιηθεί ένα μέρος του (βήματα Α, Β και Γ) ως αφόρμηση, να προηγηθεί δηλαδή ή να συνδυαστεί με τη διδασκαλία της ενότητας (ως κοινό Φύλλο Εργασίας πέντε ή έξι ομάδων) και το τελευταίο μέρος του (βήμα Δ) ως επιστέγασμά της ή ως εργασία στο σπίτι. Οι ομάδες θα μπορούσαν επίσης να δραματοποιήσουν συλλογικά τόσο το ομηρικό κείμενο που προηγείται της μονομαχίας (Η 66-135 και 157-161) όσο και το κείμενο της μονομαχίας (Η 206-315). Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να επιλέξουν έναν εκπρόσωπό τους που θα υποδυθεί ένα από τα πρόσωπα των ιλιαδικών αποσπασμάτων (Ποιητής-αφηγητής, Έκτορας, Μενέλαος, Αγαμέμνωνας, Νέστορας, Αίας) – ο διαμεσολαβητής της ομάδας θα αναλάβει να συνεννοηθεί με τις άλλες ομάδες.

Αν ο διδάσκων θέλει να διαφοροποιήσει τις εργασίες των ομάδων, θα μπορούσε να ζητήσει από τους μαθητές που επεξεργάζονται τα Φύλλα Εργασίας [Α3](#) και [Α4](#) να συντάξουν, αντί για παρουσίαση, έναν νοητικό χάρτη με τις αναλογίες Αίαντα-Αχιλλέα και Αίαντα-Έκτορα αντίστοιχα.

Για εξοικονόμηση χρόνου, θα μπορούσε ο διδάσκων να ενσωματώσει στα [Φύλλα Εργασίας της Α΄ Φάσης](#) τα κειμενικά αποσπάσματα από το έπος και τον Αίαντα του Σοφοκλή, αντί να παραπέμψει τους μαθητές στον Μικρό Απόπλου.

Μια άλλη πειραματική εκδοχή της Α΄ Φάσης θα ήταν να αφαιρεθούν από τα Φύλλα Εργασίας όλες οι κειμενικές παραπομπές και να αφεθούν οι μαθητές να συγκροτήσουν τον μύθο του Αίαντα αποκλειστικά μέσα από τις εικαστικές αποτυπώσεις και τον σχολιασμό τους στις διάφορες αρχαιογνωστικές πηγές. Έτσι μεγεθύνεται η πρόκληση να λειτουργήσουν διερευνητικά, να αντιληφθούν το ειδικό βάρος των επιλογών κάθε καλλιτέχνη και τη συμβολική λειτουργία συγκεκριμένων απεικονίσεων. Ακόμη και στην περίπτωση που οδηγηθούν σε εσφαλμένα

συμπεράσματα, μπορούν εκ των υστέρων να αναθεωρήσουν συμβουλευόμενοι κειμενικά δεδομένα.

Β΄ φάση

Στη Β΄ Φάση του σεναρίου, η εκφώνηση του λόγου του Αίαντα μπορεί να μετατραπεί σε πλήρη δραματοποίηση με αντίστοιχη σκευή και συμμετοχή και των άλλων μελών της ομάδας στον ρόλο των Αχαιών της συνέλευσης ή ακόμη και του Οδυσσέα.

Το σενάριο αυτό θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και ως βάση Πολιτιστικού Προγράμματος (ημιτυπική εκπαίδευση). Στην περίπτωση αυτή ως τελική δραστηριότητα της Β΄ φάσης προτείνεται η σύνθεση ενός έπους για τον Αίαντα, μιας «Αιαντίδος».

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Στα Φύλλα Εργασίας της Α΄ Φάσης ως μοναδική πηγή εικαστικού ψηφιακού υλικού δίνονται οι [Πόροι για τα Ομηρικά έπη: Ο τρωικός μύθος στην τέχνη και τη λογοτεχνία](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, αφενός, γιατί δίνουν επαρκέστατο, άρτια οργανωμένο και σχολιασμένο υλικό, αφετέρου για οικονομία χρόνου, για να εστιάσουν οι μικροί μαθητές στην ουσία της δραστηριότητας και να μην πελαγοδρομήσουν. Η αναζήτηση οπτικού υλικού μπορεί, ασφαλώς, να επεκταθεί κατά την κρίση του διδάσκοντα και σε άλλους αρχαιογνωστικούς πόρους (π.χ. [Perseus](#), Classical Mythology: [Images of the Trojan War Myth](#), Ελληνικός πολιτισμός: [Ηρώες στην αγγειογραφία](#)) ή και σε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο, όχι τόσο για τα διαφορετικά αποτελέσματα που θα προκύψουν, όσο για να ασκηθούν οι μαθητές στη διαχείριση και άλλων αρχαιογνωστικών πηγών.

Τα Φύλλα Εργασίας της Α΄ Φάσης περιέχουν και καθοδηγητικές ερωτήσεις, οι οποίες όμως δεν λειτουργούν δεσμευτικά, αλλά στοχεύουν να βοηθήσουν τους μαθητές στην οργάνωση της έρευνάς τους και την εξαγωγή συμπερασμάτων. Αν ο διδάσκων, ανάλογα με το επίπεδο της τάξης του, θεωρήσει κάποιες από αυτές περιττές μπορεί να τις παραλείψει.

Το [Φύλλο Εργασίας Α2](#) αξιοποιεί περιορισμένο εικαστικό υλικό αλλά διευρυμένα αποσπάσματα από το έπος. Ο διδάσκων μπορεί κατά την κρίση του να τα περιορίσει.

Κατά την παρουσίαση των εργασιών της Α΄ Φάσης μπορεί να απαιτηθεί επιπλέον χρόνος, ιδίως, αν ακολουθήσει άσκηση αξιολόγησης.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Edwards, M. W. 2001. *Όμηρος, ο ποιητής της Ιλιάδος*. μτφρ. Λιαπής Β. & Ν. Μπεζαντάκος. Αθήνα: Ινστιτούτο του βιβλίου – Α. Καρδαμίτσα.

Kalantzis, M & B. Cope. 2008. *New Learning: Elements of a Science of Education*. Cambridge University Press.

Kress, G. 2000. «Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον», *Γλωσσικός Υπολογιστής* 2, 111 – 124.

<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/glossika/kress/index.htm>

[10.8.2014].

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

Κομνηνού – Κακριδή, Ο. 1947. *Σχέδιο και τεχνική της «Ιλιάδας»*. Αθήνα: Ίκαρος.

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html

[10.8.2014]

Μάθηση μέσω σχεδιασμού <http://neamathisi.com/learning-by-design> [10.8.2014].

Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2005 [1999]. *Ομηρικά μεγαθέματα: πόλεμος, ομιλία, νόστος*. Αθήνα: Κέδρος.

Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2013. «Ομηρική φιλότις»

<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=514633> [10.8.2014].

Μαρονίτης Δ. Ν. & Λ. Πόλκας. 2007. *Αρχαϊκή Επική Ποίηση: Από την Ιλιάδα στην Οδύσσεια*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας & Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.

http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/epos/index.html [10.8.2014].

Vygotsky, L. S. 1978. *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge MA: Harvard University Press.